



# HEEMRANK

Vereniging "Vrienden van de Heemtuin Malden"  
Secr.: Hetty Koemans, Postbus 30, 6580 AA Malden

Red.: Lidy Kneppers  
e-mail redactie: [heemrank@heemtuinmalden.nl](mailto:heemrank@heemtuinmalden.nl)

Het Heemhuis, Bosweg 8a, Malden  
tel.: 024-3586638

[www.heemtuinmalden.nl](http://www.heemtuinmalden.nl)  
[heemtuin@heemtuinmalden.nl](mailto:heemtuin@heemtuinmalden.nl)  
Rabo: 13.16.38.211

## BIJeenKOMST DOEGROEP IN HET HEEMHUIS

Met de gedachte "van nadenken komt doen" in het achterhoofd presenterden Dieuwke (vrijwilligers), Gemma (natuureducatie), Jack (uitnodigendheid heemtuin), Annemiek (natuureducatie) en Paul (communicatie in en buiten de vereniging) op 9 juli de door hun uitgewerkte ideeën voor de nieuwe koers in beheer en natuureducatie. Het zoeken naar nieuwe wegen voor onze vereniging richt zich op natuureducatie, beleid voor het werven en het binden van vrijwilligers, het meer uitnodigend maken van de heemtuin en het heemhuis en het verbeteren van communicatie binnen de vereniging, de basisscholen en natuurclubs in de directe omgeving van de heemtuin (lees gemeente Heumen). In krap drie uur tijd werden vijf presentaties getoond, besproken en op hun nut, noodzaak en haalbaarheid bevestigd. Aan het tweede deel van deze avond is een reeks van toekomstige activiteiten voor de vereniging in kaart gebracht. Op korte termijn zullen de resultaten voor leden en bezoekers zichtbaar worden. Bij het realiseren van de plannen en uitvoeren van de activiteiten zullen de kartrekkers hulp nodig hebben en die inroepen door op jou een beroep te doen op basis van jouw persoonlijke interesse, vaardigheid of deskundigheid. Hierna als een proefje vooraf twee voorbeelden van zaken die besproken werden.

## INVENTARISATIE FLORA

Op **woensdag 24 oktober** gaan we weer verder met de inventarisatie van de flora (13.30 tot 15.30 uur).

We inventariseren die middag een stuk van het bos tussen de Randwijksingel en de kruising van de wandelpaden.

Dit zijn de zgn. sectoren 8 t/m 11 van de dwarsdoorsnede die we voor de inventarisatie van het bos hebben gemaakt.

**1)** Het bestuur nodigt samen met de coördinator natuureducatie schooldirecteuren uit voor een constructief gesprek over wensen van de scholen t.a.v. natuureducatie. Het doel daarbij is de lessen en de gebruikte methode aan te laten sluiten bij de gevraagde kwaliteit en de mogelijkheden van de groep natuurgidsen.

**2)** Nog een voorbeeld. Jack gaat de bezoekersruimte, voorheen educatieruimte, herschikken, de inrichting wijzigen om de aanwezige collectie beter te kunnen tonen. Dit met als doel bij de bezoekers belangstelling te wekken voor hetgeen er in de heemtuin en als lid van de vereniging te zien en te beleven valt.

Alle aanwezigen schuiven in oktober weer aan tafel om de eerste activiteiten te evalueren en andere activiteiten van een gedegen planning te voorzien. Ook van die bijeenkomst zal in een heemrank verslag gedaan worden. Ik nodig de lezer(es) van harte uit om met de bovengenoemde kartrekkers van gedachten te wisselen, interesses en kunde kenbaar te maken en ideeën naar voren te brengen.

*Namens de DOEGROEP Paul Noord*

De laatste keer dat we hier geïnventariseerd hebben, was in 2006. Een tijd geleden, dus het is interessant om te zien wat er sindsdien veranderd is.

Vind je het leuk om mee te doen, dan ben je van harte welkom. We verzamelen om 13.30 uur bij het Heemhuis. Je kunt je desgewenst van te voren aanmelden bij Ants Creemers via [onderhoud@heemtuinmalden.nl](mailto:onderhoud@heemtuinmalden.nl)

# MIDZOMERFEEST 2012 GROOT SUCCES

Op de eerste zonnige zomerdag in 2012: zaterdag 23 juni, verzamelden een 20-tal kinderen zich aan het begin van de middag in de Heemtuin. Ze kregen de opdracht om samen met hun ouders spullen te gaan zoeken voor hun "midzomer"-natuurmuseum. Vogelnestjes met een dop van een ei er nog in, mossen, veertjes, dode muizen en tal van andere vondsten werden na de zoektocht prachtig tentoongesteld. Voordat het museum werd geopend werden de kinderen verrast door een spannend verhaal over de vuurvogel, dat Gemma hen op een open plek in het bos vertelde. En als feestelijke opening van het museum kwam moeder Aarde. Ze knipte het lint door van het museum en alle kinderen kregen als beloning symbolisch een veer van de vuurvogel.

Daarna was het de beurt aan de volwassenen. Bij de bijenstal werd een labyrint aangelegd van takken, dun en dik, steentjes en dennennaalden. Al cirkelend kwam je uit bij een boomstronk, waarop je dan zittend even van de pracht van het schraal grasland met de talloze bloemetjes tussen de grassen kon genieten.

Aan Gerda's tafel leerde Elly hoe je van wol lapjes kan vilten en vertelde ze wat je er zoal van kan maken. Een heerlijk rustgevende hobby.

Gerrit Jan leidde een groep mensen rond en praatte hen bij over de ontwikkelingen in de Heemtuin.



## ONTWIKKELINGEN IN NATUUREDUCTIE

In de twee afgelopen educatieseeizoenen hebben de basisscholen in Overasselt en Nederasselt niet meer ingeschreven op het lessenaanbod van de heemtuin. Tijdens het NME-overleg op het gemeentehuis met de milieuambtenaar en het bestuur van de stichting Kadans kwam naar voren dat Kadans, door tussenkomst van het MEC, gevraagd was om de natuurlessen voor deze scholen te gaan verzorgen.



In het Heemhuis brachten mensen salades, schalen met gierst, pennen, vruchten, soepen en als toetje waren er brownies en appeltaart. Gezellig aan de tafels, bij de statafel en op het bankje praatten we bij en genoten we van elkaars kookkunst. De afwas was in een oogwenk gedaan en als uitsmijter trad Paul op als een heuse veilingmeester van de overvloedige "Heumens Heem" bordjes. Die vonden gretig aftrek. Alleen het oudste, handbeschilderde houten bord werd als museumstuk toegevoegd aan de verzamelingen in het Heemhuis zelf. Paul refereerde aan het feit dat op die ruim 25 jaar oude bordjes sprake was van een oproep tot behoud van de Heemtuin en dat we nu spreken van beheer. We zijn

dus een stuk verder gekomen! De opbrengst van deze veiling is weer een mooie aanvulling voor de kas van de Heemtuin, want die was met de uitgave voor het nieuwe acaciahouten klaphek een flink stuk leger.

Met elkaar constateerden we dat de Heemtuin er ondanks het gemis van een vaste beheerder er fraai bij ligt. Het was dus om diverse redenen op het Midzomerfeest weer goed toeven in onze Heemtuin.

*Marion Gruijters*

Voor de stichting Kadans vormde dit een onverwachte uitdaging die gelet op de waardering door deze scholen geslaagd is. De korte reistijd naar het natuurgebied in Nederasselt en het lessenaanbod bleek voor de scholen van doorslaggevend belang.

Het bestuur heeft, na afstemming met Annemiek, coördinator natuureducatie, de directie Tandem en Silberberg geïnformeerd dat nu Stichting Kadans voorziet in de behoefte aan natuureducatie en de heemtuin haar lessenaanbod niet langer zal aanbieden. Mocht er toch behoefte zijn aan lessen in de heemtuin dan staat het de school vrij die aanvraag zelf in te dienen.

*Namens het bestuur Paul Noort*

# KRUIDENWORKSHOP IN DE STADSKRUIDENTUIN IN NIJMEGEN

Zaterdag 14 juli volgden Edith, Martine en ik (Susanna) een workshop in de stadskruidentuin van Maartje Gruter in Nijmegen

We zijn natuurlijk erg enthousiast over onze eigen kruidentuin in de Heemtuin, maar daarnaast wilden we nog meer leren over kruiden en het gebruik ervan. Dus deze workshop leek ons wel wat! Alles in onze kruidentuin groeit en bloeit welig en naast de educatieve functie is het goed om te weten wat je nog meer met kruiden kunt doen.

De workshop was in een prachtige tuin. Sowieso al een feest voor het oog en neus! We kregen uitleg over de aanleg van een kruidentuin en de verschillende soorten kruidentuinen (keukenkruidentuin, geurentuin of bijentuin en medicinale tuin). Daarnaast kregen we informatie over verschillende kruiden, het gebruik ervan (zowel medicinaal als in de keuken) en over het oogsten en het hoe te verwerken van de verschillende kruiden.

Daarna volgde het praktische deel van de middag. We maakten onze eigen kruidenazijn en geurzakjes. We plukten kruiden voor diverse keukenrecepten, die we meteen ook gingen uitproberen in kruidenboter en bloemenlimonade van eetbare bloemen zoals madeliefjes, goudsbloemen en het driekleurig viooltje (n.b. niet alle bloemen zijn eetbaar!) En in warme kaasrolletjes met kruiden of gevulde Oost-Indische kersbloem en pesto. Heerlijk. We maakten



Foto: kruidentuin heemtuin Malden

onze eigen Calendula-zalf op basis van goudsbloem en bijenwas. Lekker geurtje erbij en helemaal top!!

We sloten de middag af met het eten van onze eigen bereide maaltijd.

Het was een onvergetelijke middag en bijzonder om zo bezig te zijn met alles wat moeder aarde toch maar even presenteert. Kortom een feestje! Verrijkt met nieuwe kennis en enthousiasme kunnen we nu weer aan het werk in de Kruiden-Heemtuin

Voor meer informatie: [www.stadskruidentuinnijmegen.nl](http://www.stadskruidentuinnijmegen.nl)

Susanna, Edith en Martine

## GEVRAAGD: VEILINGKISTEN

De opruimactiviteiten in het werkhok verlopen voorspoedig. Alle materialen van belang voor beheer van de tuin en natuureducatie krijgen of hun oude plekje terug of krijgen na overleg met de gebruikers een nieuwe plek. De hoeveelheid en de bruikbaarheid van alle gereedschappen wordt in kaart gebracht. De werkmaterialen worden gesorteerd en geregistreerd en komen daarna in veilingkisten terecht.



Aan extra (groenteveiling-)kisten is nu veel behoefte.

Kijk eens op uw zolder, opslagruimte of tuinhuis.

Neem contact op met het bestuur en meld uw overtollige veilingkist.

Stuur uw mailbericht aan [bestuur@heemtuinmalden.nl](mailto:bestuur@heemtuinmalden.nl)

*Alvast bedankt*

## GEZOCHT: 2 BUREAUSTOELEN VOOR HEEMHUIS



De bureaustoelen in het heemhuis hebben hun dienstjaren er echt op zitten. Degene die er op gaat zitten om aan het bureau te werken merkt dat de zit en de zitting niet goed meer is.

Heeft u op zolder of elders in huis nog een bureaustoel die niet gebruikt wordt en u wilt hem kwijt, stuur dan een mailtje aan [bestuur@heemtuinmalden.nl](mailto:bestuur@heemtuinmalden.nl) of bel naar Hetty Koe-mans 024-3584738.

Onze voorkeur gaat uit naar een exemplaar met wieltjes.

# RUPSEN IN DE HEEMTUIN

Er zijn veel vlinders te zien in de Heemtuin. Nachtvinders en dagvlinders. Maar voordat er een vlinder is, is er natuurlijk een rups. De vrouwtjes leggen eitjes op een waardplant. Uit deze eitjes komen rupsjes, vaak nog heel erg klein. Die rupsjes gaan aan het eten, héél erg véél eten. Dan groeien de rupsjes en knappen uit hun velletjes en dat vaak meerdere keren. Als de rupsjes volgroeid zijn zoeken ze een plek om te poppen. En daarna komt de vlinder weer uit de pop en is de cirkel rond. Vlinder-ei-rups-pop-vlinder-ei-rups.

## Waardplanten

Rupsen zitten op de waardplant van de vlinder. Een vlinder zet zijn eitjes af op de plant, en de rups eet van de plant. Vaak heeft een vlinder maar één waardplant waarop ze eitjes afzet en waarvan de rupsen eten. Door het weggakken van plantenrijke omgevingen worden vlinders steeds kwetsbaarder. Vlinders hebben hierdoor steeds minder planten waar ze eitjes op kunnen afzetten. En aanpassen vinden vlinders erg moeilijk, een nieuwe waardplant kiezen doen ze namelijk niet. Ook daarom zien we helaas steeds minder vlinders.

## Gelukkig zijn er erg veel rupsen in de heemtuin!

Er zijn rupsen in de kardinaalsmuts. Hele trossen rupsen die de plant soms helemaal kaal eten. Daar komen dan stippelmotten uit. En de kardinaalsmuts herstelt zich weer; zo gaat dat in de natuur. Kleine spanrupjes, zoals de naam het al zegt, verpoppen zich en komen terug als spanners (een nachtvlinder), daar zijn veel soorten van. Er is een rups gevonden van een plakker. Dat is ook een nachtvlinder.



De grote harige rupsen komen vaak terug als beervlinders.

De rups van de kuifvlinder hebben we gevonden op de Griekse Alant.



Er is niet veel verschil tussen de kuifvlinder en de helmkruidvlinder. De helmkruidrups is gevonden op het helmkruid natuurlijk.



Het leuke van deze twee rupsen, is dat de kuifvlinder vrij zeldzaam is. Ook zit er in de rupsen van de helmkruid-en kuifvlinder maar één klein verschil: een ander soort gevormde stippen op het derde segment.

Daarnaast is ook weer de rups van de koninginnenpage gesignaleerd! Deze zit op het wortelloof in de moestuin.



N.b.: de foto van deze koninginnenpage op het Wilde Averuit is dit voorjaar in de Heemtuin gemaakt! Ook zijn er rupsen van het kleine en het grote koolwitje gevonden op de kool in de moestuin. En dit is zomaar een kleine greep uit de grote rupsenwereld in de Heemtuin!

Suzanne en Edith

# BERICHT UIT DE MOESTUIN

In het voorjaar heeft de moestuingroep hard gewerkt om de tuin plant-en zaaiklaar te maken. Vervolgens is in gemeenschappelijk overleg een beplantingsschema gemaakt (hangt in de vitrine) en zijn zaadjes en plantjes gekocht en in de grond gezet. Marlene heeft thuis een aantal plantjes opgekweekt en afgehard om toch vooral wat te kunnen laten zien aan de kinderen in het educatieseizoen.

Daarna was onze zorg een voorspoedige groei en bloei. Wekelijks, vaak twee keer in de week, is er gewied, opgebonden, gesnoeid e.d.

Het weer is dit jaar onze bondgenoot geweest, want door het wisselvallige weer en de regelmatige regen hebben we weinig hoeven sproeien en is alles torenhoog geworden. De rij zon-nebloemen staat er schitterend bij. De pompoen beslaat inmiddels vele vierkante meters!

In juli heeft de beheergroep nog een stuk grond ontgonnen langs de beukenhaag (waar eerst fietsen tegen een paal konden worden gezet). Daar willen we dit najaar een aantal vruchtenboompjes neerzetten.

De meeste gezaaide en geplante groenten hebben een goede opbrengst gehad of leveren die nog op. De peultjes hebben een oogst van 2 volle emmers opgeleverd! Ook de rode kool, groene kool en broccoli waren succesvol. De snijbiet blijft



doorgroeien en levert veel op. De courgette, komkommer, rode bieten, uien en wortelen staan er prima bij. Ook de stok-,snij en slabonen doen het goed.

De tuinbonen zijn ten prooi gevallen aan de vogels en de aardbeienplantjes aan de reeën.

Een paar groenten hebben we laten doorgroeien: de voorjaarsprei, rucola en radijsjes. Dat levert spectaculaire beelden op en veel vragen van geïnteresseerden wat daar nu voor een gewas staat.

De opbrengst wordt verdeeld onder de werkgroepleden en onder de leden die op onze werkdagen aanwezig zijn of toevallig langskomen.

Voor het najaar worden nog de volgende groenten gezaaid/geplant: spruitjes, boerenkool, winterprei en late spinazie.

## EDUCATIE START HET NIEUWE SEIZOEN MET INLOOPAVONDEN

Dit ter opfrissing van de lessen en didactiek voor nieuwe en 'oude' educatielieden. Je kunt voor en na de pauze langskomen voor dat stukje informatie wat voor jou interessant is. Elke inloopavond is van 19:30 21:00 uur, met de pauze rond 20:10 uur. De planning is als volgt:

### 14 augustus: Introductie

Voor de pauze: Introductie van de heemtuin en educatie  
Na de pauze: De bijenles

### 23 augustus: Onderbouw

Voor de pauze: Leskisten: stenen-, kleine beestjes-en sporenpad. Na de pauze: Didactiek onderbouw

### 30 augustus: Middenbouw

Voor de pauze: paddenstoelenles en boom & blad. Na de pauze: didactiek middenbouw

### 4 september: Bovenbouw

Voor de pauze: De akker & moestuinkist. Na de pauze: didactiek bovenbouw met uitleg van herfstspeurtocht en sporen."

## KLUSDAG 8 SEPTEMBER

Zaterdag 8 september hopen we weer op een grote opkomst vrijwilligers in de tuin. Er zijn veel klussen op de akker, het grasland, de moestuin en de kruidentuin die we gezellig samen kunnen aanpakken.

Op het lijstje staat nu:

- Hooien van het grasland
- Oogstwerkzaamheden op de akker
- Dorsen van granen
- Verzamelen en schonen van zaden van o.a. lupine, phacelia, paardeboon, huttentut en vlas
- Kruien van compost op de winterakker
- Inzaaien mosterd op lege vakken in de zomerakker
- Verwijderen ongewenste opslag van de heide
- Verwijderen opslag van bospest en Amerikaanse eik uit het bos
- Vrijstellen van minder algemeen voorkomende bomen en struikensoorten in het bos.

We beginnen om 9.00 uur en het zou fijn zijn als we rond 13.00 uur een groot aantal klussen van het lijstje kunnen schrappen. U komt toch ook ?

# EEN KIKJE ACHTER DE SCHERMEN

Al meerdere maandagavonden klinken er vanuit het heemhuis allerlei geluiden die lijken op doe-het-zelf-activiteiten: geboor, geklop, gezaag, geschuur, brekend metselwerk, gebonk van vallende stenen en geluiden van schoenen op gruis.

De twee leden die hier de werkruimte op orde aan het maken zijn gaat geen zee te hoog. Wat voor Chris Hagele en Piet Wagenaar begon met het bedenken van een geschikte plek voor de uitschuifbare ladder, die wel erg veel plaats op eiste, heeft geleid tot een doorgang boven de binnendeur naar de werkruimte. Behalve deze doorgang is een eenvoudig maar doeltreffend (ladder-)takelsysteem geplaatst waardoor een flinke ruimtewinst gemaakt werd. De werkmaterialen die onder handbereik moeten zijn voor het beheerwerk, zijn gesorteerd. Materiaal dat onderhoud nodig heeft is apart gelegd. De trapleuning langs de zoldertrap is geplaatst en klaar voor het schilderwerk. De werkbank is ingekort en klaar om teruggeplaatst te worden. De onpraktische brandstofopslag werd afgebroken. De bosmaaiers en de maibalk zijn zodanig opgehangen dat ze voor gebruik makkelijk toegankelijk zijn. Kortom achter de schermen wordt elke maandagavond iets moois verricht. De geboekte resultaten werken aanstekelijk. Leden van de werkgroep educatie zien nu kansen om hun mate-

riaal uit de bezoekersruimte en in de werkruimte, die ook voor educatief materiaal wordt ingericht, op orde te krijgen. De avonden zijn qua temperatuur de laatste tijd erg aangenaam. Neem eens de tijd en kom langs op het heemhuis en zie of jouw hulp van pas komt.

*Paul Noort*

## WERKEN MET DE BOSMAAIER

Eind augustus wordt in de heemtuin aan belangstellenden een gedegen instructie gegeven voor het veilig werken met de bosmaaiers.

Heb je hiervoor belangstelling geef je hiervoor dan op via [bestuur@heemtuinmalden.nl](mailto:bestuur@heemtuinmalden.nl)



## WIST U DAT...??

- ✓ de directe omgeving van de zonnwijzer flink gesnoeid is
- ✓ op de zonnwijzer de tijd (mits de zon echt schijnt) nu weer goed leesbaar is nu de cijfers overgeschilderd zijn
- ✓ er plannen bestaan om het insectenhotel te restaureren
- ✓ ook de haag rondom het insectenhotel om die reden werd teruggesnoeid
- ✓ er mensen in Malden met een salamander in een terrarium naar de heemtuin komen om sprinkhanen te vangen
- ✓ er drie leden gereageerd hebben op de oproep om het heemhuis in orde te houden
- ✓ er binnenkort een nieuw werkgroep **Beheer Heemhuis** het daglicht gaat zien
- ✓ er op de website [www.heemtuinmalden.nl](http://www.heemtuinmalden.nl) voor betalende en werkende leden een Heemkamer is ingericht

## MUTATIES LEDEN

Mutaties ledenbestand

Vanaf 01-06-2012

### NIEUWE WERKENDE LEDEN:

- |                           |               |
|---------------------------|---------------|
| • Josee Zijderveld,       | Educatiegroep |
| • Marij de Vos,           | Beheergroep   |
| • Henrietta van Dolderen, | Kruidengroep  |
| • Ger Pouwels,            | Educatie      |
| • Saskia Tuinder,         | Beheergroep   |

### VERTREKKENDE LEDEN:

- M. Schilders, naar Hortis Arcadis
- Karen van Hest, naar andere werkgever.

### ADRESWIJZIGING

Wanneer u verhuist of een ander emailadres krijgt, wilt u dat dan doorgeven aan de penningmeester Peter Heijnen, Kroonsingel 47, 6581 BL Malden of: [heemtuin@heemtuinmalden.nl](mailto:heemtuin@heemtuinmalden.nl)

**Kopij volgende Heemrank: voor 26 oktober !**